

Η επιμέτρηση της ποινής και τα προκύπτοντα πλαίσια συνήθων ποινών στην ελληνική δικαστηριακή πρακτική*

*Το άρθρο αυτό παρουσιάζει τα πορίσματα εμπειρικής έρευνας που διεξήχθη στο ποινικό αρχείο του Πρωτοδικείου Αθηνών με θέμα «Η πρακτική εφαρμογή του άρθρου 79 ΠΚ σε ποινικά αδικήματα αρμοδιότητας Τριμελούς Πλημμελειοδικείου», στο πλαίσιο δράσεων του Εργαστηρίου Ποινικών Εγκληματολογικών Ερευνών του Πανεπιστημίου Αθηνών (ΕΠΕΕ), υπό τη διεύθυνση του Ομότιμου Καθηγητού ΕΚΠΑ Νέστορα Κουράκη. Μια πρώτη παρουσίαση αυτών των πορισμάτων έγινε στις 2 Ιουλίου 2012, στην Αίθουσα Τελετών του Εφετείου Αθηνών, με γενικότερο θέμα την επιμέτρηση της ποινής και ομιλητές τους Θεόδωρο Λαφαζάνο, Επίτιμο Αντιπρόεδρο του Αρείου Πάγου, Ευστράτιο Παπαθανασόπουλο, Αντιεισαγγελέα Εφετών Πειραιώς και Λέκτορα ΕΚΠΑ, Φωτεινή Κόκκορη, Δικηγόρο LL.M., και Ευάγγελο Ι. Χαϊνά, Κοινωνιολόγο - Εγκληματολόγο, Υπ. Δρα Παντείου Πανεπιστημίου.

Νέστωρ Κουράκης, Ομότιμος Καθηγητής Νομικής Σχολής ΕΚΠΑ

**Ευστράτιος Παπαθανασόπουλος, Αντιεισαγγελέας Εφετών Πειραιώς και
Λέκτορας Νομικής Σχολής ΕΚΠΑ**

Φωτεινή Κόκκορη, Δικηγόρος LL.M.

**Ευάγγελος Ι. Χαϊνάς, Κοινωνιολόγος-Εγκληματολόγος, Υπ. Δρ. Παντείου
Πανεπιστημίου**

Περίληψη στην ελληνική γλώσσα

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε με βάση καταδικαστικές αποφάσεις του Γ' Τριμελούς Πλημμελειοδικείου Αθηνών που απαγγέλθηκαν κατά το δικαστικό έτος 2006. Σκοπός της έρευνας ήταν να διερευνηθούν τα συνήθη πλαίσια ποινών που επιβάλλονται από τα Ελληνικά δικαστήρια για συγκεκριμένες μορφές ποινικών αδικημάτων καθημερινού χαρακτήρα, έτσι ώστε να δημιουργηθεί ένα άτυπο πλαίσιο συνήθων ποινών πιο περιορισμένο σε σχέση με το προβλεπόμενο από τον Ποινικό Κώδικα εύρος των εκεί ρυθμιζομένων πλαισίων ποινής. Το άτυπο αυτό πλαίσιο ποινών θα μπορούσε να έχει ιδιαίτερη χρησιμότητα κατά την επιβολή και επιμέτρηση ποινών («επιμετρική εργασία»), προκειμένου να αποφεύγονται μεγάλες παρεκκλίσεις ποινών προς τα άνω ή προς τα κάτω μεταξύ δικαστικών αποφάσεων για ομοειδείς περιπτώσεις αδικημάτων με παρεμφερείς παραμέτρους και μεταβλητές. Η έρευνα στηρίχθηκε, σε ανάλυση αρχειακού υλικού (δικαστικές αποφάσεις) με ποσοτική και

ποιοτική δευτερογενή μεθοδολογική ανάλυση. Το σύνολο των περιπτώσεων αδικημάτων που εξετάστηκαν είναι 448.

Περίληψη στην αγγλική γλώσσα

This research was carried out based on judgments of conviction issued by the Third Three-member Magistrates Court of Athens over the course of one year (2006). The purpose of the research was to examine whether the Courts were led to the formation of an informal framework of customary (“usual”) penalties which is more limited than the one provided for by the Penal Code for the same crime. The method used for the research was a quantitative and qualitative secondary analysis of archived material (court decisions). For this research, a total of 448 of crimes were examined.

A. Αντί εισαγωγής

Τον Οκτώβριο του 2005 ο Ευγένιος Τριβιζάς ανέφερε στο περιοδικό Esquire: «Την εποχή που έγραφα τη διδακτορική μου διατριβή στο London School of Economics χτυπούσα με ειδικό μηχάνημα σε καρτέλες τα στοιχεία για τα είδη, το ύψος και τη διάρκεια των ποινών που είχαν επιβληθεί σε διάφορους εγκληματίες. Τα στοιχεία αυτά τα επεξεργαζόταν στη συνέχεια ένας τεράστιος ηλεκτρονικός υπολογιστής. Ένα πρωί για να δοκιμάσω την συναισθηματική ευαισθησία του υπολογιστή, αποφάσισα να τοποθετήσω ανάμεσα στις εκατοντάδες διάτρητες καρτέλες με τα στοιχεία των ποινικών κυρώσεων μία καρτέλα στην οποία είχα χτυπήσει τις λέξεις “I love you”. Ανυπομονούσα να δω πως θα αντιδρούσε ο υπολογιστής. Όταν πήγα να παραλάβω τα αποτελέσματα την επόμενη μέρα, αντί για την ογκώδη δέσμη των χαρτιών που με περίμεναν συνήθως, βρήκα μόνο μία σελίδα με τις λέξεις «άγνωστη μεταβλητή οδήγησε σε απόρριψη της σειράς των υπολογισμών».

B. Θεωρητικές προσεγγίσεις – Εγκληματολογική ανάγνωση της επιμετρικής εργασίας

Κατά τη θεωρία των von Hirsch και Ashworth¹ έχουν ιδιαίτερη σημασία κατά την επιβολή και επιμέτρηση της ποινής (εφεξής: «επιμετρική εργασία») η αναλογία των ποινικών κυρώσεων προς τη σοβαρότητα του κάθε αδικήματος, η εφαρμογή της φειδούς ως προς την ένταση των ποινών και η εφαρμογή της ισότητας. Η αποδοκιμασία του δράστη βασίζεται στην ανταπόδοση με δικαιολόγηση του δεινού λόγω της αρχής της ενοχής. Δεν δικαιολογείται η υπέρβαση της αρχής της αναλογικότητας με την επιβολή βαρύτερης ποινής από εκείνην που αντιστοιχεί στην ενοχή του εγκλήματος. Έτσι, στο πλαίσιο αυτό δεν δικαιολογούνται προσεγγίσεις όπως της νομοθεσίας της Καλιφόρνια των Η.Π.Α. κατά το μοντέλο των «τριών χτυπημάτων-καταδικών» (three strikes and out system). Συνεπώς, οι von Hirsch και Ashworth δεν αποδέχονται μια αναγκαστική λειτουργία αποδοχής του μηνύματος αποδοκιμασίας με στόχο την κοσμική μετάνοια από τον δράστη.

Αντίθετα, κατά την προσέγγιση του Duff², δικαιολογείται επιμετρικά μια αυστηρότερη ποινή στον δράστη που επιδεικνύει μεγαλύτερη «αντίσταση» να εκφράσει λύπη και μετάνοια για το έγκλημα από έναν άλλο περισσότερο ικανό για αντίστοιχη συμπεριφορά. Έτσι, το τελευταίο μπορεί να συμβεί παρότι δύο δράστες τέλεσαν μία πράξη περίπου ίδιας απαξίας ως προς το άδικο και την ενοχή που επέδειξαν, κατά ένα τρόπο ώστε τελικά ο μόνος ρόλος που διαδραματίζει η αναλογικότητα εν προκειμένω να συνίσταται στον ορισμό των ανώτερων ορίων της ποινής.

Ο Morris³ αναπτύσσει τη θεωρία της περιορισμένης ανταποδοτικότητας – αναλογικότητας και κατ' αυτό τον τρόπο το minimum της ποινής μπορεί να εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια του δικαστή με στόχο να αποφευχθεί πρώτιστα η δυσανάλογα αυστηρή ποινή. Έτσι, κατά την επιμετρική εργασία δύο δράστες που επέδειξαν το ίδιο μέγεθος ενοχής μπορούν να τιμωρηθούν με διαφορετικής εντάσεως ποινή, ή ακόμα να επιβληθεί σε κάποιον από τους δύο ηπιότερη ποινή σε σχέση με το βάρος της απαξίας της ίδιας πράξης τους, λόγω των ειδικοπροληπτικών λειτουργιών των κυρώσεων.

¹ Ashworth A., "Sentencing and Criminal Justice", 5^η εκδ., Cambridge - New York 2010, Andrew von Hirsch – Julian Roberts, "Legislating sentencing principles: the provisions of the criminal justice Act 2003 relating to sentencing purposes and the role of previous convictions", Criminal Law Review 2004, σελ. 639-652.

² Duff R.A., Punishment, Communication and Community, Oxford 2001.

³ Morris N., Penal Sanctions and Human Rights, Oxford 1964.

Κατά τον Frase⁴ το ύψος της επιβαλλομένης κυρώσεως επηρεάζεται από την ποσότητα αποδοκίμασίας της κοινωνίας που ενσωματώνεται σ' αυτήν, παρέχοντας στον δικαστή την ευχέρεια να ξεκινήσει από το ελάχιστο όριο της ποινής και να εντατικοποιήσει την κύρωση, όταν τούτο επιβάλλεται από τις ιδιαιτερότητες της κάθε ξεχωριστής περίπτωσης. Έτσι, σύμφωνα με αυτή την θεώρηση, η ποινή μπορεί να έχει τόσο ανταποδοτικούς όσο και γενικο-ειδικοπροληπτικούς σκοπούς και να υιοθετείται ένα μικτό «υβριδικό» σύστημα, όπου κατά την επιμετρητική εργασία το ελάχιστο ύψος της ποινής θα αφορά την εφαρμογή της δικαιοσύνης σχετικά με τα θύματα, τους υπόλοιπους νομοταγείς πολίτες και τους πιθανούς μελλοντικούς δράστες. Το μέγιστο, αντίστοιχα θα σχετίζεται τόσο με την απαγόρευση θέσπισης αυστηρότερης τιμωρίας από εκείνην που δικαιολογείται ενόψει της προσβολής του έννομου αγαθού και της ενοχής του δράστη, όσο και με την επιδίωξη ίσης τιμωρίας όσων επέδειξαν την ίδια μονάδα ενοχής ως προς την ίδια προσβολή του έννομου αγαθού.

Στον Ελλαδικό χώρο η θεωρία του λεγόμενου πλαισίου βαρύτητας⁵ δίδει ένα πλαίσιο δίκαιης ποινής (μία ποινή από 9 μέχρι 12 μήνες εμφανίζεται να ταιριάζει στο Χ έγκλημα), η ιδέα όμως της ειδικής πρόληψης διατηρεί τον κυρίαρχο ρόλο της, αφού ασκεί την επιρροή της μέσα στο πλαίσιο αυτό. Με αναφορά σε αυτήν θα αποφασισθεί από τον δικαστή τελικά ποια ποινή θα επιβληθεί, άλλως θα ήταν επιβλητέα μόνο η ελαφρότερη, δηλαδή εκείνη των εννέα μηνών, αφού οι άλλες δεν θα ήταν αναγκαίες. Σταθερά στοιχεία του χαρακτήρα επιτρέπουν την κίνηση προς το άνω μέρος του πλαισίου μόνο εφόσον βρήκαν την έκφρασή τους στη συγκεκριμένη πράξη. Η εκτίμηση της προσωπικότητας καθορίζει επομένως το τελικό ύψος της ποινής μέσα στο πλαίσιο της δίκαιης ποινής και γίνεται ενόψει ικανοποίησης των αναγκών της ειδικής πρόληψης. Αντίθετα, όμως, υποστηρίχθηκε και η άποψη⁶, η οποία προσέφερε μία μέθοδο επιμέτρησης, σύμφωνα με την οποία ο δικαστής με τη βοήθεια του στοιχείου της βαρύτητας της πράξης θα πρέπει να καθορίσει εκείνο το ελάχιστο μέγεθος ποινής που αρκεί για την ικανοποίηση των αναγκών της γενικής πρόληψης, και έδινε στη λειτουργία της ειδικής πρόληψης πρωταγωνιστικό ρόλο

⁴ Frase R., *Just Sentencing*, Oxford 2013.

⁵ Ανδρουλάκη Ν., «Συστηματική Ερμηνεία του Ποινικού Κώδικα», άρθρα-133, Σάκκουλας 2005.

⁶ Χωραφά Ν., «Δικαστική επιμέτρησης της ποινής», ΑΠΕ 1939.

στην υπέρβαση της δίκαιης ποινής, άλλως η ειδική πρόληψη δεν θα είχε τίποτα να εισφέρει.

Η απόλυτη ανομοιομορφία κατά την επιμέτρηση των ποινών αποτελεί μία δυσλειτουργία της απονομής της ποινικής δικαιοσύνης⁷. Βεβαίως, μία σχετική ανομοιομορφία είναι θεμιτή, άλλως θα καταστρατηγείτο η αρχή της εξατομίκευσης της ποινής⁸. Σε πολιτείες των Η.Π.Α., όπως της Μινεσότα⁹, για να αποφευχθεί η επιλεκτικότητα κατά την απονομή της ποινικής δικαιοσύνης¹⁰, κατά το στάδιο της επιμέτρησης της ποινής διαμορφώνονται συγκεκριμένες «ταρίφες» ποινών με βάση κυρίως τη βαρύτητα του κάθε εγκλήματος και το ποινικό μητρώο του δράστη, ώστε να μην αλλοιώνεται η κρίση του δικαστή από το εάν ο δράστης είναι λευκός ή μαύρος, πλούσιος ή φτωχός κ.λπ.

Κατά την επιμετρητική διαδικασία ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η επικέντρωσή μας στην αλληλόδραση μεταξύ κατηγορουμένου και δικαστή μέσα σε μια σύνθεση διαδικαστική και περιβαλλοντική.

Από τη μία πλευρά επηρεάζουν στην επιμετρητική κρίση μεταβλητές, όπως το φύλο, η ηλικία, η εθνικότητα, το ποινικό μητρώο του κατηγορουμένου, και από την άλλη πλευρά οι θεωρήσεις του δικαστή για τον σκοπό της ποινής¹¹, απλουστευμένες προσεγγίσεις για την ποινικότητα, ο βαθμός ανησυχίας του για τον κίνδυνο που διατρέχει η κοινωνία από το έγκλημα, η τακτοποιημένη ή όχι πλέον ζωή του κατηγορουμένου κατά την ώρα της δικαστικής κρίσης, η συμπεριφορά του κατηγορουμένου κατά την ακροαματική διαδικασία καθώς και εξωνομικοί παράγοντες από τον ψυχικό ή ιδεολογικό εσωτερικό κόσμο του δικαστή, όπως προσωπικά βιώματα, προκαταλήψεις, ιδεοληψίες (π.χ. θρησκοληψία), συγκεκριμένος σεξουαλικός προσανατολισμός, στερεότυπα και ατομικά συμπλέγματα, τα οποία είναι δύσκολο να απομονωθούν κατά την επιμετρητική εργασία, ώστε να είναι σε θέση ο

⁷ Σπινέλλη Κ., «Διερεύνηση του Συστήματος Ποινικής Δικαιοσύνης», Α.Σάκκουλας 2007.

⁸ Καϊάφα Μ., «Η μη ουσιαστική εφαρμογή του άρθρου 79 στην πράξη», Αρμενόπουλος 1982, σελ. 345.

⁹ Brodeur J.P., "Justice Pénale et privatization", "Les mécanismes de regulation sociale", Boreal/Presses Universitaire de Lyon 1987 και Κουράκη Ν., Επιμέτρηση της ποινής και Αντεγκληματική Πολιτική, Ποινικά Χρονικά ΝΖ 2007, σελ. 289-295.

¹⁰ Λαμπροπούλου Ελ., «Κοινωνιολογία του Ποινικού Δικαίου και των Θεσμών της Ποινικής Δικαιοσύνης», Ελληνικά Γράμματα 1999.

¹¹ Χανιαλάκη Ι., «Η νομολογιακή αντιμετώπιση των ελαφρυντικών περιστάσεων του άρθρου 84 ΠΚ. Τιμωρητικότητα ή δικαστικές πρακτικές;», Εγκληματολογία 1/2011, σελ. 166-175.

δικαστής να «βγάλει τα γυαλιά της προκατάληψης» κατά την εύστοχη ρήση του Σωκράτη. Παρατηρούμε, δηλαδή, ότι πέραν των νομικών κριτηρίων από τα οποία καθοδηγείται ο δικαστής και τα οποία συνδέονται με τον ρόλο του, μια σειρά εξωνομικών παραγόντων μπορούν να επηρεάσουν την επιμετρική κρίση.

Επίσης, σημαντικό ρόλο διαδραματίζει και το περιβάλλον – τόπος όπου ενεργεί ο δικαστής. Π.χ. σε μία μικρή πόλη οι δικαστές επηρεάζονται περισσότερο από την τοπική κοινή γνώμη και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, αφού αναπτύσσεται σε μεγάλο βαθμό μία συγκεκριμένη τοπική δικαστική κουλτούρα όσο περισσότερο χρονικό διάστημα παραμένει ένας δικαστής σ' ένα τοπικό δικαστήριο και συγχρωτίζεται με άλλους δικαστές που είναι ήδη εγκατεστημένοι επί μακρότερο χρονικό διάστημα στην ίδια τοπική περιφέρεια.

Γ. Στρατηγική, σχεδιασμός και μέθοδος

Από την ανομοιομορφία κατά την κατάγνωση της ποινής απορρέουν συνέπειες αρνητικές για την επαγγελματική, οικογενειακή, κοινωνική και ψυχική ζωή του δράστη, ιδίως όταν η κατάγνωση αυτής κατά την επιμετρική εργασία στερεί τον κατηγορούμενο από δυνατότητες ελαστικοποίησης της ποινής (αναστολή) και τον στιγματίζει¹² ακόμα περισσότερο, ζήτημα που δεν ξεπερνιέται απλά με τον αφορισμό ότι πρόκειται για ένα φυσικό επακόλουθο της ποινής. Ενώ λοιπόν η επιμέτρηση της ποινής αποτελεί ένα σπουδαίο στάδιο στην ποινική δίκη, αφού από το ύψος της ποινής που θα επιβληθεί σ' έναν καταδικαζόμενο κρίνεται αν τελικά αυτός θα οδηγηθεί προς εγκλεισμό στην φυλακή, παρατηρούμε αναλογικά ότι αφιερώνεται από το δικαστήριο πολύ λιγότερος χρόνος σε σχέση με τα υπόλοιπα διεξοδικά στάδια της ακροαματικής διαδικασίας και έτσι ένα σπουδαίο στάδιο αυτής συμπίεζεται ανεπίτρεπτα κατά χρόνο και σκέψη¹³, σε αντίθεση με άλλα κράτη (όπως π.χ. στον Καναδά, όπου η επιμέτρηση της ποινής αποτελεί ένα ξεχωριστό στάδιο της ποινικής διαδικασίας). Επιπλέον, οι δικαστικές αποφάσεις με παρόντα ή απόντα τον

¹² Κουράκη Ν., Επιμέτρηση της ποινής και στιγματισμός του εγκληματία, Πρακτικά του Α' Πανελληνίου Συνεδρίου της Ελληνικής Εταιρείας Ποινικού Δικαίου για την επιμέτρηση της ποινής, Σάκκουλας 1987, σελ. 227 επ.

¹³ Κουράκη Ν., Το πρόβλημα της ανεπαρκούς αιτιολογίας κατά την επιμέτρηση της ποινής, σε τόμο με τίτλο «Ο δρόμος προς τη Δικαιοσύνη. Συνέδριο προς τιμή του ομότιμου Καθηγητή κ. Στέργιου Αλεξιάδη», επιμ. Αγγ. Πιτσελά, εκδ. Σάκκουλα, 2012, σελ. 61 επ., Γιαννοπούλου Θ., «Αντεγκληματική πολιτική και επιμέτρηση της ποινής», Ποινικά Χρονικά ΛΕ', σελ. 957-960.

κατηγορούμενο, χωρίς ιεράρχηση και συγκεκριμενοποίηση του περιεχομένου του άρθρου 79 του Π.Κ. και των νομικών κριτηρίων – ενδεικτών που αυτό θέτει, επαναλαμβάνουν κατά λέξη όλη τη στερεότυπη φρασεολογία του παραπάνω άρθρου, χωρίς να υπάρχει ειδική αιτιολογία ούτε ιεράρχηση αυτών, ενώ ταυτόχρονα παρατηρείται ένας χαλαρός έλεγχος από το Ανώτατο Ακυρωτικό¹⁴.

Από την άλλη πλευρά ο κύριος πρωταγωνιστής της επιμέτρησης, δηλαδή ο δικαστής κρίνει τον κατηγορούμενο χωρίς εξειδίκευση και ενημέρωση στις ανθρωπιστικές σπουδές (κοινωνιολογία, εγκληματολογία, ψυχολογία) μέσα σ' ένα κλίμα αφόρητης χρονικής πίεσης και φόρτου, αφού τα πινάκια των δικαστηρίων και στους δύο βαθμούς δικαιοδοσίας είναι ιδιαίτερα φορτωμένα.

Προβληματισμό γεννά το πώς αξιολογείται στην ελληνική δικαστική πρακτική το κριτήριο επιμέτρησης της προσωπικότητας του δράστη κατά τη λήψη της επιμετρικής απόφασης, όταν ο κατηγορούμενος είναι φυσικώς απών, αφού μια τέτοια δυνατότητα προβλέπεται πλέον ευρέως στην δικονομική μας έννομη τάξη κατ' άρθρο 340 ΚΠΔ και ο συνήγορος μετατρέπεται σε απλό πληροφορητή περί του απόντα κατηγορουμένου και της προσωπικότητάς του¹⁵.

Το Συμβούλιο της Ευρώπης στην Σύσταση R (92) 17 της Επιτροπής Υπουργών με θέμα τη σταθερότητα κατά τον προσδιορισμό των ποινών¹⁶, όπου μεταξύ άλλων σημειώνεται η ανάγκη για την αιτιολόγηση των ποινών και καταγράφονται οι αρχές για μια ανθρωπιστική αντεγκληματική πολιτική, υιοθετεί τεχνικές για την ενίσχυση της σταθερότητας στον προσδιορισμό των ποινών. Ως τέτοιες τεχνικές αναφέρει η Σύσταση αφενός τους προσανατολισμούς των ποινών, με τους οποίους καθορίζονται κλίμακες ποινών για παραλλαγές ενός εγκλήματος ανάλογα με τις εκάστοτε ιδιαίτερες περιστάσεις (ελαφρυντικές ή επιβαρυντικές), και αφετέρου τις αφετηρίες ποινών, οι οποίες προσδιορίζουν μία βασική ποινή για ένα έγκλημα και παρέχουν στον δικαστή τη δυνατότητα να παραλλάσσει αυτή τη βασική

¹⁴ Βλ. όμως ΑΠ 595/2011 και 96/2010, ΝΟΜΟΣ.

¹⁵ Παπαθανασόπουλου Ε., Σκέψεις για την Επιμέτρηση της Ποινής και την Εκπροσώπηση του Κατηγορουμένου από τον Πληρεξούσιο Συνήγορό του, Τιμ. Τόμος για την Άννα Ψαρούδα – Μπενάκη, Σάκκουλας 2008, σελ. 924-936.

¹⁶ Αλεξιάδη Στ., Κείμενα Αντεγκληματικής Πολιτικής, Ευρωπαϊκή Αντεγκληματική Πολιτική, Αθήνα/Θεσσαλονίκη, Σάκκουλας, 2006.

ποινή προς τα επάνω ή προς τα κάτω ανάλογα και πάλι με τις εκάστοτε ιδιαίτερες περιστάσεις.

Με αφορμή την παραπάνω Σύσταση του Συμβουλίου της Ευρώπης σχεδιάσθηκε η μέθοδος μας (η οποία θα περιγραφεί κατωτέρω), ώστε να διερευνηθεί αν τα δικαστήρια οδηγούνται και πώς στη διαμόρφωση ενός ατύπου πλαισίου συνήθων ποινών πιο περιορισμένου από το εύρος του *minimum* και του *maximum* του αντίστοιχα προβλεπομένου πλαισίου ποινής για το ίδιο αδίκημα στον Π.Κ. Η προσέγγιση αυτή στοχεύει και φιλοδοξεί ότι: α) θα συνεισφέρει ενόψει μιας αναθεώρησης του Ποινικού Κώδικα, όπου θα διαμορφώνονται στενότερα πλαίσια ποινής μεταξύ ελαχίστου και μεγίστου προβλεπομένου σήμερα από τον νόμο ορίου ποινής στις οικείες διατάξεις των άρθρων του Ποινικού Κώδικα, έτσι ώστε να δημιουργηθεί μία ασφαλιστική δικλείδα κατά των ανεπιθύμητων ανομοιομορφιών και της τυχαιοποίησης και να αποφεύγονται αδικαιολόγητες ανισότητες από δικαστήριο σε δικαστήριο κατά την επιμέτρηση της ποινή για ομοειδή εγκλήματα σε δίκες με παρεμφερείς παραμέτρους και μεταβλητές, β) θα οδηγήσει σε μια πιο ορθολογική αντεγκληματική πολιτική, αφού μπορεί να διατηρήσει μια πολιτική επιμέτρησης της ποινής συμβατή και με τη σωφρονιστική δυναμική της διαθεσιμότητας θέσεων στις φυλακές, γ) μπορεί να λειτουργήσει ως εφαλτήριο για τη δημιουργία διαδικτυακού τόπου¹⁷ με ενδεικτικά ύψη ποινών για ομοειδείς περιπτώσεις προσδίδοντας ένα συμβουλευτικό χαρακτήρα – «πυξίδα» στο καθημερινό δικαιοδοτικό έργο του δικαστή, και διαμορφώνοντας τη δικαστική του κρίση ως αποτέλεσμα μιας κρατούσας επαγγελματικής του πρακτικής¹⁸ παρά ως αποτέλεσμα ιδεολογίας, δ) θα μπορούσε ενδεχομένως να αποτελέσει χρήσιμο εργαλείο για τη μελλοντική λειτουργία μιας ανεξάρτητης δικαστικής αρχής παρατηρητηρίου ποινών¹⁹, η οποία θα ήταν επιφορτισμένη με την έκδοση κατευθυντηρίων οδηγιών (*guidelines*) στο πρότυπο κυρίως Πολιτειών των Η.Π.Α.²⁰ (όπως αυτής του Όρεγκον).

¹⁷ Κουράκη Ν., Επιμέτρηση της ποινής και Αντεγκληματική Πολιτική, Ποινικά Χρονικά ΝΖ 2007, σελ. 289-295.

¹⁸ Herpin N., “L’ application de la loi, deux poids, deux mesures, Paris, Editions de Seuil”, 1977.

¹⁹ Νούσκαλη Γ., Η λειτουργία της αναλογικότητας στις εναλλακτικές – μη φυλακτικές ποινές, Σάκκουλας 2015.

²⁰ Αναγνωστάκη Μ., «Η διαδικασία επιβολής ποινής ως στάδιο της αντεγκληματικής πολιτικής», Σειρά Ποινικά, 42, 1994, σελ. 82 και Duff R.A., “Theories and policies underlying guidelines systems”, Columbia Law Review 2005, σελ. 1163-1189.

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε με βάση καταδικαστικές του Γ΄ Τριμελούς Πλημμελειοδικείου Αθηνών για ένα δικαστικό έτος (2006). Αφορά συνεπώς αδικήματα αρμοδιότητας τότε Τριμελούς, επιλέχθηκε δε το Γ΄ Τριμελές καθόσον ως δικαστήριο αντιμετωπίζει ποικιλομορφία αδικημάτων (σε αντίθεση με το 7ο – 8ο που δικάζει μόνο εφέσεις ή το Α΄ Τριμελές που δικάζει κυρίως συκοφαντικές δυσφημίσεις). Στηρίχθηκε, λοιπόν, σε ανάλυση αρχειακού υλικού (δικαστικές αποφάσεις) με ποσοτική και ποιοτική δευτερογενή ανάλυση, σ' ένα σύνολο 448 περιπτώσεων αδικημάτων.

Προσεγγίσθηκαν τα κάτωθι αδικήματα: κλοπή, απάτη, ανθρωποκτονία από αμέλεια, υφαρπαγή ψευδούς βεβαίωσης, συκοφαντική δυσφήμιση, επικίνδυνη σωματική βλάβη, ψευδορκία, δηλαδή αδικήματα, τα οποία παρουσιάζουν μεγάλη συχνότητα στην καθημερινή δικαστηριακή πρακτική και αποτελούν αδικήματα που προσβάλλουν διαφορετικά έννομα αγαθά, κατά την ταξινόμηση του ειδικού μέρους στον Ποινικό Κώδικα (ενώ δεν κατέστη δυνατή η ποιοτική ανάλυση άλλων συχνά εμφανιζομένων αδικημάτων του Π.Κ. όπως η πλαστογραφία, η υπεξαίρεση ιδιαίτερα μεγάλης αξίας και η ψευδής καταμήνυση, τα οποία προσεγγίσθηκαν μόνο ποσοτικά – βλ. παράρτημα στο τέλος της παρούσας μελέτης).

Πίνακας 1: Συχνότητα εμφάνισης παρατηρούμενων αδικημάτων στο σύνολο των καταδικαστικών αποφάσεων του Γ΄ Τριμ. Πλημμ. Αθηνών (2006)		
Αδικήματα	Συχνότητα (N)	Ποσοστό (%)
Ανθρωποκτονία από αμέλεια	56	12,5%
Απάτη	47	10,5%
Επικίνδυνη σωματική βλάβη	27	6%
Πλαστογραφία	57	12,8%
Συκοφαντική Δυσφήμιση	27	6%
Υπεξαίρεση ιδιαίτερα μεγάλης αξίας	10	2,2%
Ψευδορκία	32	7,1%
Υφαρπαγή ψευδούς βεβαίωσης	70	15,7%

Η ερευνητική αυτή προσπάθεια είναι πρωτότυπη, καθώς όσον αφορά στο “sentencing” έχει προηγηθεί σε εγκληματολογικό πλαίσιο μόνο η ευρύτερου χαρακτήρα έρευνα του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών το 1978 υπό την καθοδήγηση του Ηλία Δασκαλάκη, με διανομή ερωτηματολογίων σε δικαστές σχετικά με τα κριτήρια επιμέτρησης της ποινής. Στην τότε αξιολόγηση των δικαστών είχε προκριθεί η βαρύτητα της πράξης για τον καθορισμό της ποινής σε σχέση με την προσωπικότητα (καίτοι όταν οι δικαστές εκλήθησαν να εξηγήσουν πώς προσλαμβάνουν αυτή τη βαρύτητα, οι παραλλαγές της εικόνας του αντικειμένου κλιμακώθηκαν σε μεγάλη έκταση). Όμως η έρευνα εκείνη έδειξε ότι η δικαστική πρακτική δεν είχε παγιώσει νόρμες για την εκτίμηση της προσωπικότητας, προκειμένου δε ο δικαστής να ανταποκριθεί στην επιταγή του νόμου σχετικά με την προσωπικότητα του δράστη ελάμβανε υπόψη το τυχόν ποινικό παρελθόν του κατηγορουμένου, όπως προέκυπτε από το ποινικό του μητρώο και ο,τι άλλο ανάκυπτε από την ακροαματική διαδικασία (κατά τις απαντήσεις των δικαστών στην έρευνα σκοπός, αίτια, αφορμή, μετάνοια εκδηλούμενη με αποκατάσταση της ζημίας μπορούσαν να διαγνωσθούν από το αποδεικτικό υλικό, ατομικές δε και κοινωνικές καταστάσεις του δράστη ήταν πτυχές που μπορούσαν να προκύψουν από την ακροαματική διαδικασία). Η έρευνα αυτή, λοιπόν, του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών επιβεβαίωσε την εντελώς εμπειρική προσέγγιση και υπογράμμισε τον περιστασιακό και υπό το κράτος των εντυπώσεων της στιγμής χαρακτήρα της κρίσης επί της ποινής. Η διακριτική ευχέρεια που αφήνεται στον δικαστή για εξατομίκευση της ποινής, αντί να λειτουργεί ως όργανο της αντεγκληματικής πολιτικής δημιουργεί τον κίνδυνο άνισης μεταχείρισης, αφού σύμφωνα με την παραπάνω έρευνα, η επιμετρική εργασία αντί να προσαρμόζεται προς την προσωπικότητα του δράστη, προσαρμόζεται μάλλον προς την προσωπικότητα του δικαστή.

Η ανωτέρω έρευνα αποτέλεσε το έναυσμα για την παρούσα έρευνα, η οποία όμως προσανατολίστηκε στην ανάδειξη των συνήθως επιβαλλόμενων ποινών σε συγκεκριμένα αδικήματα κατά τη δικαστική επιμέτρηση.

Α. Παρουσίαση εμπειρικών δεδομένων

1. Συκοφαντική δυσφήμιση (363 - 362 ΠΚ)

Το αδίκημα της συκοφαντικής δυσφήμισης, όταν δεν συντρέχει ελαφρυντική περίπτωση, τιμωρείται εκ του νόμου, με πλαίσιο ποινής από 3 μήνες έως 5 χρόνια. Στο δείγμα μας προσεγγίσαμε υποθέσεις που αφορούσαν ισχυρισμούς γεγονότων που

έλαβαν χώρα μεταξύ δραστών και θυμάτων που ανήκαν στο ίδιο επαγγελματικό, φιλικό ή οικογενειακό περιβάλλον, με αποτέλεσμα να εξαιρεθούν από αυτό μεμονωμένες περιπτώσεις που αφορούσαν σε διάδοση συκοφαντικών γεγονότων από ραδιοφωνικούς σταθμούς ή σε ισχυρισμούς στο πλαίσιο δικών, δηλαδή περιεχόμενους σε αγωγές, έγγραφες προτάσεις ή άλλα δικόγραφα.

Από το σύνολο των 15 τέτοιων περιπτώσεων, σε 8 αποφάσεις εντοπίζουμε τις αυτές μεταβλητές, ήτοι άνδρα κατηγορούμενο, ημεδαπό, φυσικά παρόντα με την παρουσία και συνηγόρου υπεράσπισης, το ποινικό μητρώο του οποίου πληρούσε τις προϋποθέσεις του νόμου περί χορήγησης αναστολής. Επίσης, στις υποθέσεις αυτές ο δικηγόρος του κατηγορουμένου αιτήθηκε την επιβολή του ελαχίστου της εφεσίμου ποινής μετά την κήρυξη της ενοχής του τελευταίου, ενώ υπήρχε και παράσταση πολιτικής αγωγής.

Στις ομοειδείς αυτές περιπτώσεις παρατηρούμε, λοιπόν, ότι **το σύνηθες πλαίσιο ποινών κυμαίνεται από 7 έως 10 μήνες**, με συχνότερα εμφανιζόμενη ποινή αυτή των **7 μηνών (37,5%)**.

Σε 3 περιπτώσεις με τις ίδιες όπως ανωτέρω μεταβλητές, εξαιρουμένης της φυσικής παρουσίας του κατηγορουμένου, ο οποίος εν προκειμένω εκπροσωπείτο μόνο δια πληρεξουσίου, παρατηρούμε ότι οι επιβληθείσες ποινές κυμαίνονται στο αυτό πλαίσιο, ήτοι μεταξύ **7-10 μηνών**.

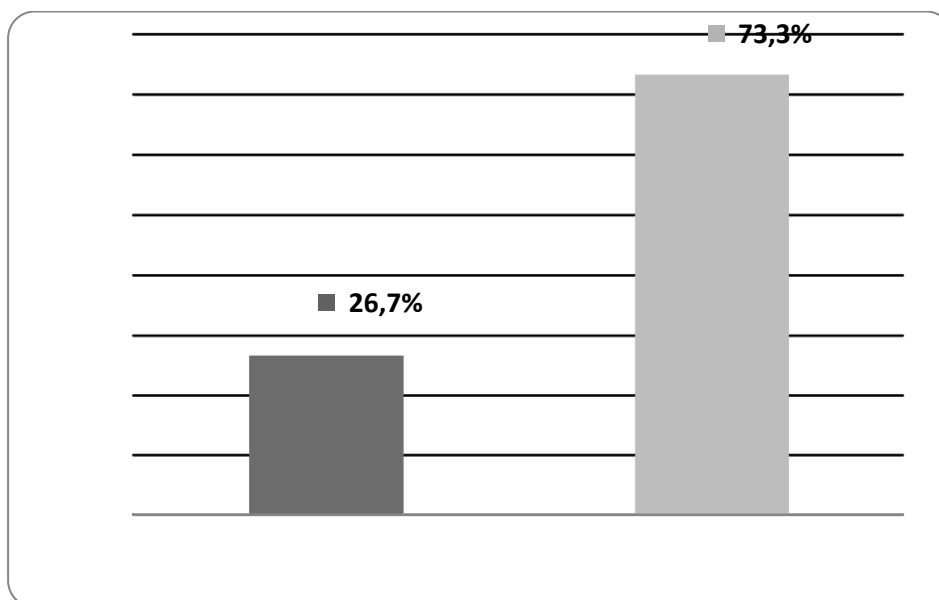
Τέλος, σε 4 περιπτώσεις, δύο εκ των οποίων είχαν παράσταση πολιτικής αγωγής, ο κατηγορούμενος ήταν εντελώς απών. Παρά τη διαφορετική αυτή μεταβλητή παρατηρούμε για άλλη μία φορά ότι οι επιβληθείσες ποινές εντάσσονται στο πλαίσιο των **7-10 μηνών**.

Συνεπώς, από τη μικρή διασπορά των τιμών εντός του συνήθους αυτού πλαισίου ποινών που αντιπροσωπεύει το **73,3%**, παρατηρούμε ότι η συκοφαντική δυσφήμιση αποτελεί αδίκημα που παρουσιάζει μία σχετική ομοιομορφία κατά την επιμέτρηση της ποινής (βλ. Πίνακα 2 και Γράφημα 2).

Πίνακας 2: Συκοφαντική Δυσφήμιση		
Πλαίσιο Ποινής	Συχνότητα (N)	Ποσοστό (%)
4-6 Μήνες	4	26,7%
7-10 Μήνες	11	73,3%

Σύνολο	15	100%
--------	----	------

Γράφημα 2: Συκοφαντική Δυσφήμιση

2. Ψευδορκία (224 παρ. 2 εδ.1 ΠΚ)

Κατά τη χρονική περίοδο (2006), εντός της οποίας εξεδόθησαν οι αποφάσεις που αποτελούν το δείγμα μας, το αδίκημα της ψευδορκίας ετιμωρείτο με βάση τον επεικέστερο νόμο που προέβλεπε ως ελάχιστο όριο ποινής τους 3 μήνες (και όχι το 1 έτος όπως ισχύει σήμερα με το νόμο 3327/2005). Επομένως, στις εξεταζόμενες υποθέσεις οι ποινές κυμαίνονται από 3 μήνες έως 5 έτη, ενώ εξαιρέθηκαν περιπτώσεις στις οποίες συντρέχει κάποια ελαφρυντική περίπτωση.

Επιδιώκοντας τη μεμονωμένη εξέταση του αδικήματος της ψευδορκίας, στο δείγμα μας προσεγγίσαμε μόνο υποθέσεις που αφορούν σε ένορκες καταθέσεις στο πλαίσιο πολιτικών δικών ή σε ένορκες βεβαιώσεις ενώπιον άλλων αρχών (π.χ. συμβολαιογράφου) και όχι υποθέσεις ψευδορκίας ενώπιον των ποινικών δικαστηρίων, στις οποίες το αδίκημα αυτό συνήθως συρρέει με το αδίκημα της ψευδούς καταμήνυσης.

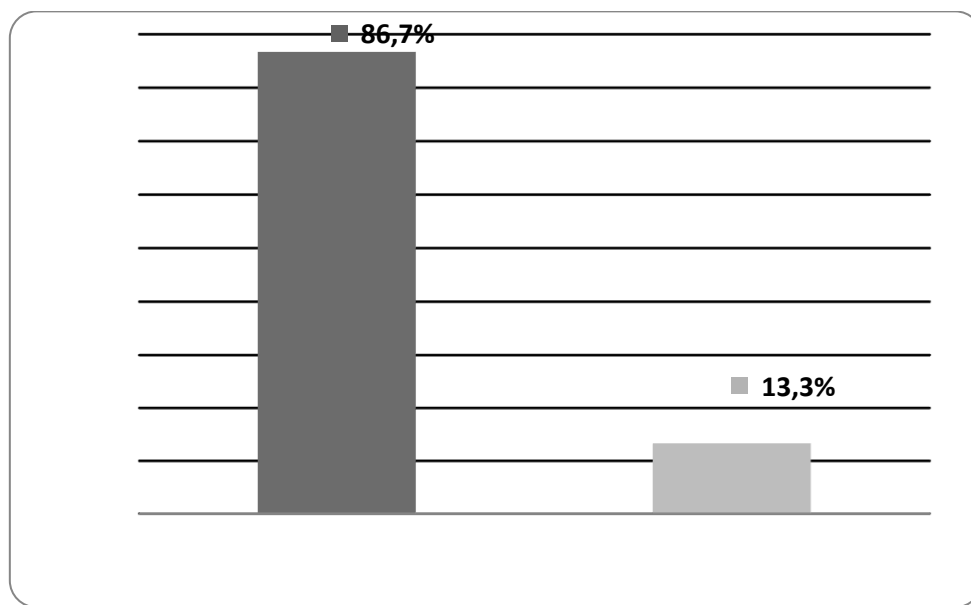
Σε σύνολο 15 τέτοιων περιπτώσεων, με τα ακόλουθα χαρακτηριστικά: ημεδαπούς κατηγορούμενους (11 άνδρες και 4 γυναίκες), φυσικά παρόντες, παριστάμενους μετά συνηγόρου, το ποινικό μητρώο των οποίων πληρούσε τις προϋποθέσεις του νόμου περί χορήγησης αναστολής, με παράσταση πολιτικής

πολιτικής αγωγής και με αίτημα του πληρεξουσίου περί επιβολής του ελαχίστου της εφεσίμου ποινής, παρατηρούμε ότι το σύνηθες πλαίσιο ποινών κυμαίνεται από **5 έως 6 μήνες αντιπροσωπεύοντας ποσοστό 86,7%**, με συχνότερα εμφανιζόμενη ποινή αυτήν των **5 μηνών σε ποσοστό 66,7%** (βλ. Πίνακα 3 και Γράφημα 3).

Τέλος, μπορεί να σημειωθεί ότι δεν εντοπίζεται ηπιότερη ή αυστηρότερη μεταχείριση στις περιπτώσεις, όπου ο δράστης ήταν γυναίκα, αφού και στις 4 εξ αυτών η επιβληθείσα ποινή κινείται στο ίδιο παραπάνω σύνηθες πλαίσιο ποινών.

Πίνακας 3: Ψευδορκία		
Πλαίσιο Ποινής	Συχνότητα (N)	Ποσοστό (%)
5-6 μήνες	13	86,7%
7-12 μήνες	2	13,3%
Σύνολο	15	100%

Γράφημα 3: Ψευδορκία

3. Υφαρπαγή ψευδούς βεβαίωσης (220 παρ. 1 ΠΚ)

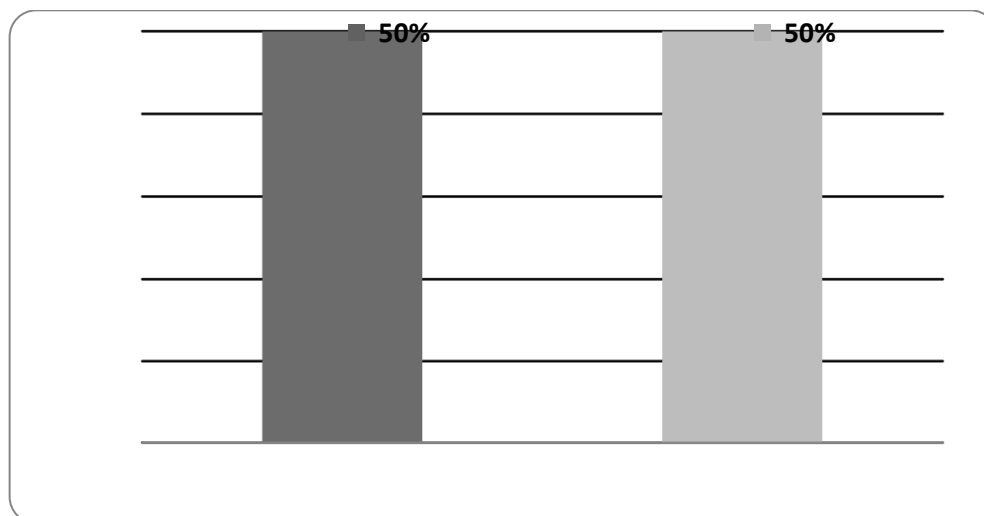
Στις περιπτώσεις όπου δεν συντρέχει ελαφρυντική περίπτωση, το αδίκημα της υφαρπαγής ψευδούς βεβαίωσης τιμωρείται εκ του νόμου με πλαίσιο ποινής από 3 μήνες έως 2 χρόνια. Το εδώ εξεταζόμενο δείγμα περιλαμβάνει αποκλειστικά υποθέσεις στις οποίες το αδίκημα της υφαρπαγής ψευδούς βεβαίωσης τελέσθηκε με σκοπό την απόκτηση δημοσίων εγγράφων σχετικά με τη νομιμοποίηση και τη μετακίνηση αλλοδαπών.

Σε σύνολο 16 τέτοιων περιπτώσεων εντοπίζουμε τις αυτές μεταβλητές, ήτοι αλλοδαπό κατηγορούμενο (11 άνδρες και 5 γυναίκες), εντελώς απόντα, ο οποίος είχε ποινικό μητρώο που πληρούσε τις προϋποθέσεις του νόμου περί χορήγησης αναστολής. Επίσης, αναφέρεται ότι στις περιπτώσεις αυτές το αδίκημα της υφαρπαγής ψευδούς βεβαίωσης συρρέει με το αδίκημα της πλαστογραφίας μετά χρήσεως ή της χρήσεως πλαστού πιστοποιητικού.

Το προκύπτον σύννηθες πλαίσιο ποινών κυμαίνεται μεταξύ των **4 - 8 μηνών**. Εντός αυτού παρατηρείται ότι οι μισές υποθέσεις εντάσσονται σε ένα πλαίσιο συνήθους ποινής **4 έως 6 μηνών, που αντιστοιχεί στο 50% του δείγματος**, ενώ οι υπόλοιπες σ' ένα πλαίσιο **συνήθους ποινής 7 έως 8 μηνών, που αντιστοιχεί στο λοιπό 50%**, (βλ. Πίνακα 4 και Γράφημα 4) με συχνότερα εμφανιζόμενη ποινή στο σύνολο των περιπτώσεων αυτήν των **8 μηνών**, η οποία αντιστοιχεί σε **ποσοστό 43,8%**. Από το ποσοστό εμφάνισης (100%) του συνήθους πλαισίου ποινών των 4 έως 8 μηνών και τη στενότητα του εύρους τιμών εντός αυτού, συνάγεται ότι η υφαρπαγή ψευδούς βεβαίωσης είναι ένα από τα λίγα αδικήματα που παρουσιάζει ομοιομορφία κατά την επιμέτρηση της ποινής.

Πίνακας 4: Υφαρπαγή Ψευδούς Βεβαίωσης		
Πλαίσιο Ποινής	Συχνότητα (N)	Ποσοστό (%)
4-6 Μήνες	8	50%
7-8 Μήνες	8	50%
Σύνολο	16	100%

Γράφημα 4: Υφαρπαγή Ψευδούς Βεβαίωσης

Η επιλογή του συγκεκριμένου αδικήματος υπό αυτές τις μεταβλητές αποσκοπεί στη δημιουργία προβληματισμού περί της δημιουργίας στη δικαστηριακή πρακτική ενός είδους «ταρίφας» για κάποια συγκεκριμένα αδικήματα με μία αλχημιστική προσέγγιση της αρχής της αναλογικότητας στο άρθρο 79 ΠΚ.

Τέλος, σημειώνεται ότι δεν παρατηρείται ηπιότερη ή αυστηρότερη μεταχείριση στις περιπτώσεις που ο δράστης ήταν γυναίκα, αφού και στις 5 εξ αυτών η επιβληθείσα ποινή κινείται στα ίδια παραπάνω πλαίσια.

Αντίθετα, όταν το αδίκημα της υφαρπαγής ψευδούς βεβαίωσης τελείται σε **απόπειρα**, το δικαστήριο έχει την ευχέρεια κατ' άρθρο 83 περ. δ' ΠΚ να μειώσει την ποινή ελεύθερα έως το ελάχιστο όριο του είδους της ποινής, δηλαδή να επιβάλει ακόμη και ποινή φυλάκισης 10 ημερών (πλημμέλημα).

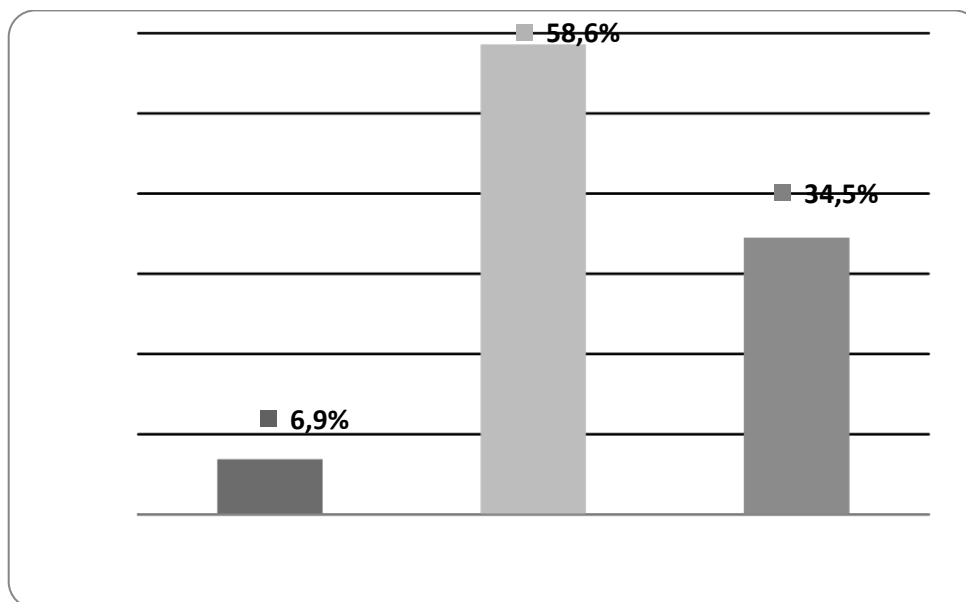
Η προσέγγισή μας περιλαμβάνει **29 υποθέσεις** υφαρπαγών ψευδούς βεβαίωσης σε απόπειρα που παρουσιάζουν όμοια χαρακτηριστικά με την αμέσως προεκτεθείσα τετελεσμένη υφαρπαγή ψευδούς βεβαίωσης, καθώς και τις αυτές μεταβλητές, ήτοι αλλοδαπό κατηγορούμενο (22 άνδρες και 7 γυναίκες), εντελώς απόντα, ο οποίος είχε ποινικό μητρώο που πληρούσε τις προϋποθέσεις του νόμου περί χορήγησης αναστολής.

Το συχνότερα εμφανιζόμενο πλαίσιο ποινών στην προκειμένη περίπτωση απόπειρας είναι αυτό των **4 έως 6 μηνών σε ποσοστό 58,6%**, με συχνότερα εμφανιζόμενη ποινή αυτήν των **5 μηνών σε ποσοστό 41,4%**. Σε ένα ποσοστό της τάξης του **34,5%** εντοπίζεται το βαρύτερο πλαίσιο ποινής των **7 έως 12 μηνών** (βλ.

Πίνακα 5 και Γράφημα 5). Στο σημείο αυτό πρέπει να αναφερθεί, ότι οι περιπτώσεις που τιμωρούνται με ποινές ευρισκόμενες εντός του πλαισίου των 7 έως 12 μηνών και ιδίως με τις ανώτερες τιμές αυτού, ήτοι τις ποινές των 10 και 12 μηνών, δεν εμφανίζουν κάποιο ιδιαίτερο χαρακτηριστικό - ενδείκτη των κριτηρίων του άρθρου 79 παρ. 2 και 3 ΠΚ, που να δικαιολογεί την αυστηρότερη μεταχείρισή τους σε σχέση με το σύνηθες πλαίσιο ποινής και συνεπώς μπορούν να χαρακτηριστούν ως περιπτώσεις ανομοιομορφίας.

Πίνακας 5: Απόπειρα Υφαρπαγής Ψευδούς Βεβαίωσης		
Πλαίσιο Ποινής	Συχνότητα (N)	Ποσοστό (%)
0-3 Μήνες	2	6,9%
4-6 Μήνες	17	58,6%
7-12 Μήνες	10	34,5%
Σύνολο	29	100%

Γράφημα 5: Απόπειρα Υφαρπαγής Ψευδούς Βεβαίωσης

Τέλος, από τη σύγκριση του συνήθους πλαισίου ποινών στις περιπτώσεις τετελεσμένης υφαρπαγής ψευδούς βεβαίωσης (4-8 μήνες) και υφαρπαγής ψευδούς βεβαίωσης σε απόπειρα (4-6 μήνες) προκύπτει ότι στην πράξη δεν

παρατηρείται σημαντική διαφοροποίηση στην ποινική μεταχείριση του κατηγορουμένου.

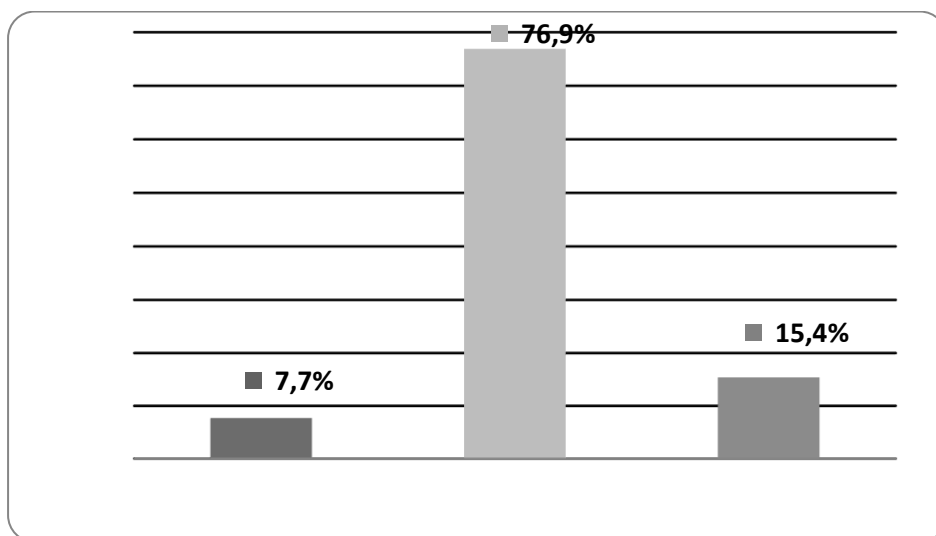
4. Απάτη (386 ΠΚ)

Όταν δεν συντρέχει ελαφρυντική περίπτωση, το αδίκημα της απάτης τιμωρείται εκ του νόμου, με πλαίσιο ποινής από 3 μήνες έως 5 χρόνια. Στο δείγμα μας προσεγγίσαμε υποθέσεις που αφορούσαν παράσταση ψευδών γεγονότων στο πλαίσιο συναλλακτικών σχέσεων για την αγορά κινητών ή ακινήτων.

Σε σύνολο **13 τέτοιων περιπτώσεων**, που αφορούσαν άνδρα κατηγορούμενο, ημεδαπό, εντελώς απόντα, το ποινικό μητρώο του οποίου πληρούσε καταρχήν τις προϋποθέσεις του νόμου περί χορήγησης αναστολής, με παράσταση πολιτικής αγωγής και χωρίς τη συνδρομή περίπτωσης εφαρμογής του άρθρου 393 ΠΚ (ήδη ά. 406Α ΠΚ) κατά την εκδίκαση της υποθέσεως, παρατηρούμε τα ακόλουθα. Το σύνηθες πλαίσιο ποινών σε απάτες με ζημία ποσού 2.000 - 3.000 € είναι **7 έως 12 μήνες** και αντιστοιχεί σε **10 περιπτώσεις**, με χαρακτηριστικότερες ποινές αυτές των **10 και 12 μηνών** (βλ. Πίνακα 6 και Γράφημα 6). Επίσης, εντοπίζεται μία αυξητική τάση της επιβαλλόμενης ποινής, αναλογική με το αντικείμενο της ζημίας, ήτοι επιβολή ποινών που κυμαίνονται από **20 έως 24 μήνες** για απάτες ποσού 7.000 - 8.000 €. Αντίθετα, σε μία μεμονωμένη υπόθεση με τα αυτά χαρακτηριστικά όπως και παραπάνω, εμφανίζεται ανομοιομορφία, αφού για ζημία ποσού 300 € επιβλήθηκε ποινή 12 μηνών, που καταρχήν δεν δικαιολογείται, δεδομένου ότι η υπόθεση αυτή δεν εμφανίζει κάποιο ιδιαίτερο χαρακτηριστικό - ενδείκτη των κριτηρίων του άρθρου 79 παρ. 2 και 3 ΠΚ, που να δικαιολογεί την αυστηρότερη μεταχείρισή της.

Πίνακας 6: Απάτη		
Πλαίσιο Ποινής	Συχνότητα (N)	Ποσοστό (%)
4-6 Μήνες	1	7,7%
7-12 Μήνες	10	76,9%
20-24 Μήνες	2	15,4%
Σύνολο	13	100%

Γράφημα 6: Απάτη

5. Κλοπή (372 ΠΚ)

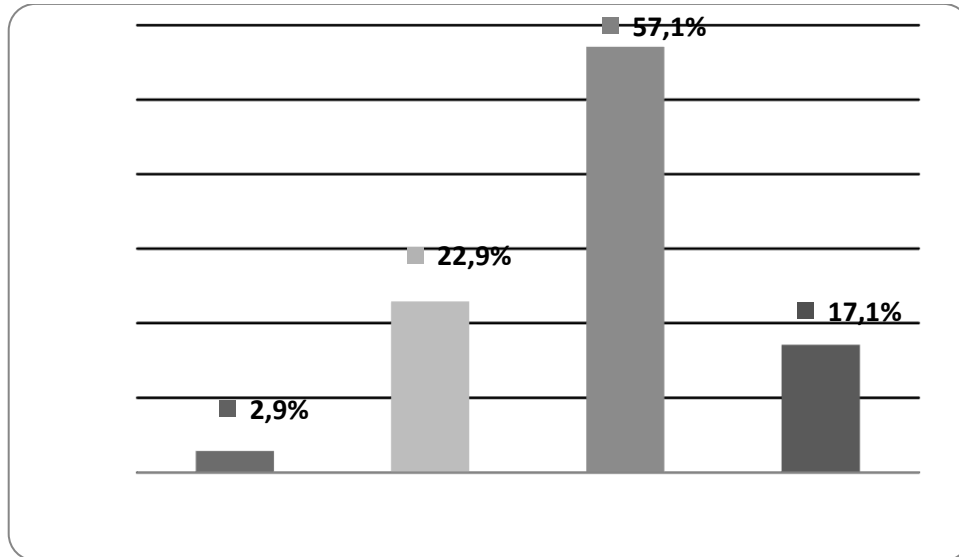
Όταν δεν συντρέχει ελαφρυντική περίπτωση, το αδίκημα της κλοπής τιμωρείται από το νόμο με πλαίσιο ποινής από 3 μήνες έως 5 χρόνια. Από **δείγμα 35 υποθέσεων** που αφορούσαν άνδρα κατηγορούμενο, ημεδαπό, εντελώς απόντα, το ποινικό μητρώο του οποίου πληρούσε τις προϋποθέσεις του νόμου περί χορήγησης αναστολής και χωρίς παράσταση πολιτικής αγωγής, οι **16 περιπτώσεις** αφορούσαν αφαίρεση μηχανοκίνητου μέσου (αυτοκινήτου - μοτοσυκλέτας). Το σύνηθες πλαίσιο ποινής αυτών των περιπτώσεων κυμαίνεται **από 7 έως 12 μήνες**, με συχνότερα εμφανιζόμενη ποινή αυτήν των **10 μηνών εμφανιζόμενη σε ποσοστό 28,6%** του δείγματος. Επίσης, παρατηρείται αυστηρότερη επιβολή ποινής σε 5 υποθέσεις αφαίρεσης αυτοκινήτου, όπου οι ποινές κυμαίνονται από 13 έως 18 μήνες (βλ. Πίνακα 7 και Γράφημα 7). Επειδή, όμως, από το αρχειακό υλικό των δικαστικών αποφάσεων δεν προκύπτει η αξία του αφαιρεθέντος αντικειμένου (πολυτελής ή μη), δεν μπορεί να συναχθεί με ακρίβεια το αν πρόκειται περί ανομοιομορφίας.

Πίνακας 7: Κλοπή (Πρώτη Περίπτωση)

Πλαίσιο Ποινής	Συχνότητα (N)	Ποσοστό (%)
3 Μήνες	1	2,9%
4-6 Μήνες	8	22,9%

7-12 Μήνες	20	57,1%
13-18 Μήνες	6	17,1%
Σύνολο	35	100%

Γράφημα 7: Κλοπή (Πρώτη Περίπτωση)

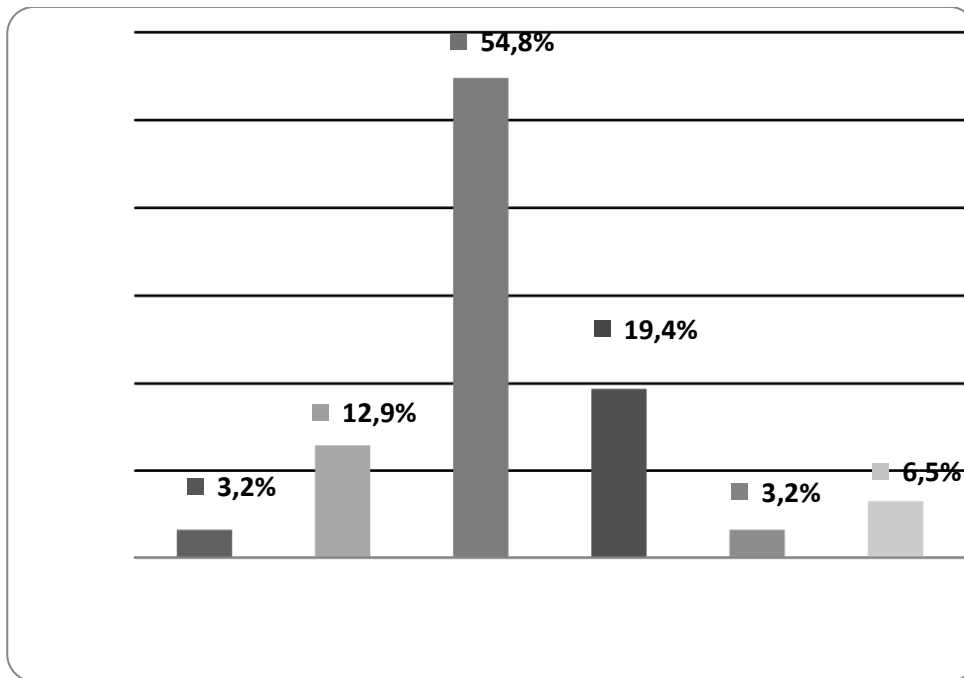

Παρατηρείται, ακόμα, ότι σε σύνολο **31 υποθέσεων** κλοπών με κατηγορούμενο αλλοδαπό άνδρα, εντελώς απόντα, του οποίου το ποινικό του μητρώο πληρούσε τις προϋποθέσεις του νόμου περί χορήγησης αναστολής και χωρίς παράσταση πολιτικής αγωγής, οι οποίες αφορούσαν στο σύνολό τους αφαίρεση διαφόρων κινητών πραγμάτων από οικιακούς ή επαγγελματικούς χώρους, το πλαίσιο συνήθους ποινής κυμαίνεται επίσης σε 7 έως 12 μήνες σε ποσοστό **54,8%**, με συχνότερα εμφανιζόμενη ποινή αυτήν των 8 μηνών σε ποσοστό **22,6%** (βλ. Πίνακα 8 και Γράφημα 8).

Πίνακας 8: Κλοπή (Δεύτερη Περίπτωση)		
Πλαίσιο Ποινής	Συχνότητα (N)	Ποσοστό (%)
3 Μήνες	1	3,2%
4-6 Μήνες	4	12,9%
7-12 Μήνες	17	54,8%

13-18 Μήνες	6	19,4%
19-24 Μήνες	1	3,2%
25-36 Μήνες	2	6,5%
Σύνολο	31	100%

Γράφημα 8: Κλοπή (Δεύτερη Περίπτωση)

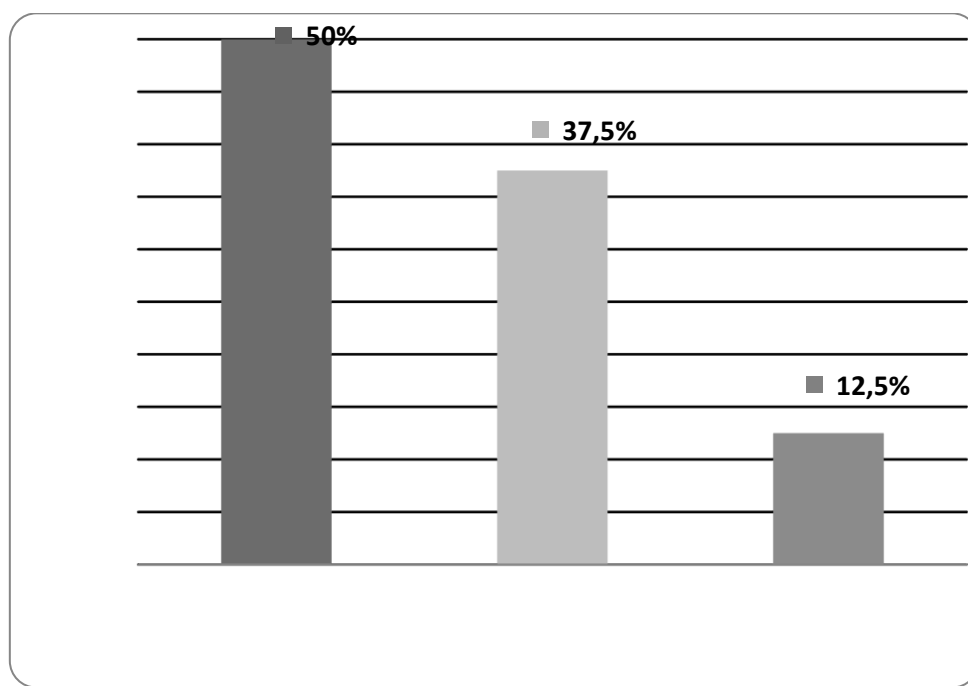
6. Επικίνδυνη σωματική βλάβη (309 ΠΚ)

Εξαιρουμένης της συνδρομής ελαφρυντικών το αδίκημα της επικίνδυνης σωματικής βλάβης τιμωρείται από τον νόμο, με πλαίσιο ποινής από 3 μήνες έως 5 χρόνια. Στο αδίκημα αυτό εξετάζουμε δείγμα **8 υποθέσεων** που αφορούν άνδρα κατηγορούμενο, ημεδαπό, παρόντα με συνήγορο ή εκπροσωπούμενο δια πληρεξουσίου, το ποινικό μητρώο του οποίου πληρούσε τις προϋποθέσεις του νόμου περί χορήγησης αναστολής, ενώ τονίζεται ιδιαίτερος ότι οι εν προκειμένω αναλυόμενες σωματικές βλάβες προκλήθηκαν από χρήση αιχμηρού οργάνου (μαχαίρι, μεταλλική γροθιά, γυάλινο μπουκάλι κ.λπ.). Παρατηρούμε λοιπόν ότι εδώ το **σύνηθες πλαίσιο ποινών κυμαίνεται μεταξύ 7 και 18 μηνών**, πλαίσιο το οποίο εμφανίζει μεγάλη ευρύτητα, γεγονός το οποίο μπορεί να δικαιολογηθεί από το σημείο

και την ένταση της πλήξεως στο σώμα του παθόντος, καθώς και τον τραυματισμό που προκαλείται κάθε φορά (βλ. Πίνακα 9 και Γράφημα 9).

Πίνακας 9: Επικίνδυνη Σωματική Βλάβη		
Πλαίσιο Ποινής	Συχνότητα (N)	Ποσοστό (%)
7-12 Μήνες	4	50%
13-18 Μήνες	3	37,5%
19-24 Μήνες	1	12,5%
Σύνολο	8	100%

Γράφημα 9: Επικίνδυνη Σωματική Βλάβη

7. Ανθρωποκτονία εξ αμελείας (302 ΠΚ)

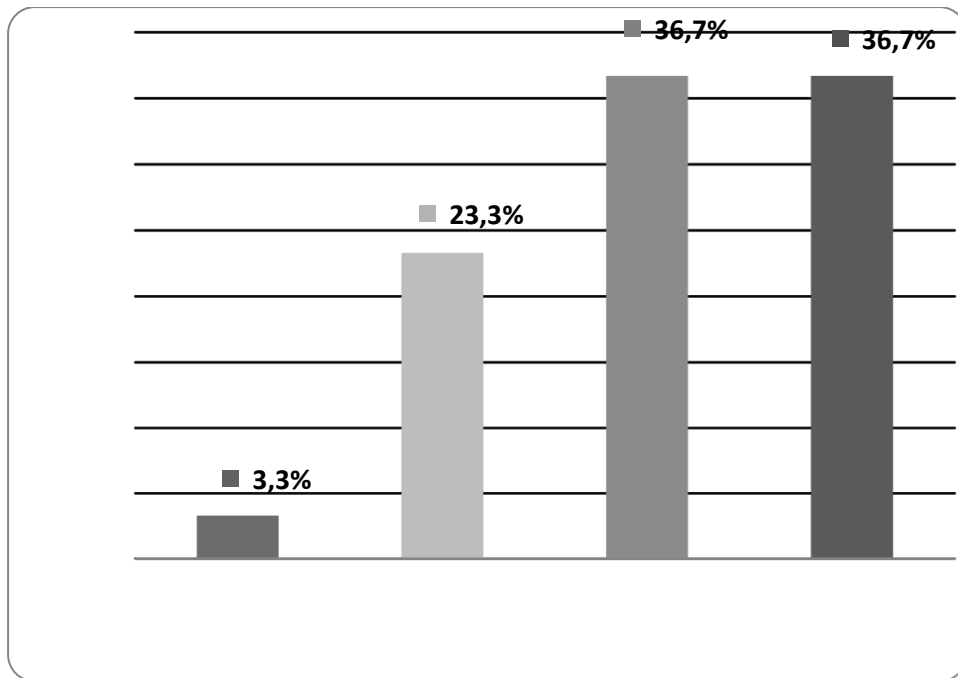
Όταν δεν συντρέχει κάποια ελαφρυντική περίπτωση, το αδίκημα της ανθρωποκτονίας εξ αμελείας τιμωρείται με πλαίσιο ποινής από 3 μήνες έως 5 χρόνια. Στο δείγμα μας, με **30 περιπτώσεις** που αφορούσαν άνδρα κατηγορούμενο, ημεδαπό, παρόντα με συνήγορο ή εκπροσωπούμενο δια πληρεξουσίου, το ποινικό μητρώο του οποίου πληρούσε τις προϋποθέσεις του νόμου περί χορήγησης αναστολής, έχουμε συγκεντρώσει ανθρωποκτονίες στις οποίες δεν συντρέχουν επιβαρυντικές περιπτώσεις, όπως επήρεια αλκοόλ ή εγκατάλειψη του θύματος από το δράστη.

Επίσης, έχουν εξαιρεθεί περιπτώσεις στις οποίες συνέτρεχε συνυπαιτιότητα του θύματος, όλες, δε, οι εξεταζόμενες περιπτώσεις θεμελιώνουν το υποκειμενικό στοιχείο της αμέλειας στα άρθρα 12 και 19 του Κώδικα Οδικής Κυκλοφορίας.

Το σύννηθες πλαίσιο ποινής στο ως άνω δείγμα κυμαίνεται από **15 έως 24 μήνες σε ποσοστό 73,4%**, με συχνότερα εμφανιζόμενη ποινή αυτήν των **24 μηνών σε ποσοστό 33,3%** (βλ. Πίνακα 10 και Γράφημα 10). Στο σημείο αυτό πρέπει να τονισθεί ιδιαίτερος ότι εάν ο κατηγορούμενος φέρει την ιδιότητα του επαγγελματία οδηγού, τούτο δεν επαυξάνει την επιβαλλόμενη σε αυτόν ποινή εκτός του συνήθους πλαισίου, αλλά απλώς αυτή προσεγγίζει τις αυστηρότερες τιμές εντός αυτού.

Πίνακας 10: Ανθρωποκτονία από αμέλεια		
Πλαίσιο Ποινής	Συχνότητα (N)	Ποσοστό (%)
4-6 Μήνες	1	3,3%
7-12 Μήνες	7	23,3%
15-18 Μήνες	11	36,7%
19-24 Μήνες	11	36,7%
Σύνολο	30	100%

Γράφημα 10: Ανθρωποκτονία από αμέλεια

Ε. Επίμετρο

Από τα αδικήματα που προσεγγίσαμε, προκύπτει ότι παρά τη δημιουργία ομοειδών περιπτώσεων με τρεις ή τέσσερις τουλάχιστον κοινές μεταβλητές, παρατηρείται μία ευρεία διασπορά τιμών στα περισσότερα εξ αυτών, με εξαίρεση τα αδικήματα της ψευδορκίας και της υφαρπαγής ψευδούς βεβαίωσης.

Η πιλοτική αυτή έρευνα θα μπορούσε να αποτελέσει τη βάση και να επαναληφθεί σε μεγαλύτερη κλίμακα αρχαιακού υλικού συνδυαζόμενη στη συνέχεια με κλειστά ερωτηματολόγια και δομημένες συνεντεύξεις στους δικαστές που εξέδωσαν τις εξεταζόμενες αποφάσεις και ιδίως στον Πρόεδρο της σύνθεσης.

Η επιμέτρηση της ποινής δεν μπορεί ποτέ να είναι ούτε μηχανική ούτε ουδέτερη και έχει πάντα συμβολική και επικοινωνιακή αξία. Ο δικαστής επιλέγοντας μία ποινή και ορίζοντας και το ύψος αυτής προσπαθεί να επιβάλλει μία ποινή δίκαιη και αξιόπιστη μέσα στο πλαίσιο της ποινικής διαδικασίας και του εγγυητικού του ρόλου²¹ (formalisme), συμβατή και με τα δικαιώματα υπεράσπισης. Από την άλλη πλευρά, αναπτύσσεται ως πρακτική ένα σύνολο τεχνικών και μηχανισμών με τους οποίους οι άνθρωποι «κυβερνώνται» (gouvernementalité). Με αυτό τον τρόπο, η ποινική δικαιοσύνη εξασφαλίζει έναν τρόπο άσκησης εξουσίας, δίνοντας ταυτόχρονα

²¹ Για την θεωρία των ρόλων βλ. Λαμπροπούλου Ε., «Κοινωνικός έλεγχος του εγκλήματος», εκδ. Παπαζήση 1994.

και μία κοινωνική διάσταση στην ποινή²², της οποίας η επιβολή και η επιμέτρηση λειτουργούν ως πηγή επανανομιμοποίησης του κράτους και ως αντιστάθμισμα σε τομείς που το τελευταίο εξασθενίζει ή και παύει να ελέγχει.

Et si, après tout, nous n' étions pas capable de savoir réellement ce que veut dire punir...?

Michel Foucault

Παράρτημα

Πίνακας 11: Πλαστογραφία		
Πλαίσιο	Συχνότητα (N)	Ποσοστό (%)
4-6 Μήνες	24	42,1%
7-12 Μήνες	24	42,1%
13-18 Μήνες	6	10,5%
19-24 Μήνες	2	3,5%
25-36 Μήνες	1	1,8%
Σύνολο	57	100%

Πίνακας 12: Υπεξαιρέση Ιδιαίτερα Μεγάλης Αξίας		
Πλαίσιο	Συχνότητα (N)	Ποσοστό (%)
7-12 Μήνες	2	20%
13-18 Μήνες	4	40%

²² Casadamont G. – Poncela P., “Il n’ y a pas de peine juste”, Odile Jacob, Paris 2004, Garland D., “The Culture of Control . Crime and Social Order in Contemporary Society”, Oxford University Press, 2001 και Quinney, Class, State and Crime, New York 1980.

19-24 Μήνες	4	40%
Σύνολο	10	100%

Πίνακας 13: Ψευδής Καταμήνυση		
Πλαίσιο	Συχνότητα (N)	Ποσοστό (%)
4-6 Μήνες	7	43,8%
7-12 Μήνες	9	56,2%
Σύνολο	16	100%